

DOPIS

AKPR, f. KPR, inv. č. 515/B, č. j. D 6382/22, k. 38. Originál, strojopis.^c

- a – Adresováno: Pánu prezidentovi Československej republiky v Prahe. Dokument strojem nadepsán: Od biskupa západného dištriktu ev[anjelickej] a[u]g[s]burského] v[yznania] cirkve na Slovensku v Modre. Predmet: Šamorín. Vec Halmiho.
- b – Vlastnoruční podpis perem.
- c – Na dokumentu kancelárska poznámka perem: „Dopis panu prezidentovi odevzdán. Ad acta. V Praze dne 14. dubna 1923. Říha.“ Z další poznámky tužkou vyplývá, že o dopisu bylo prezidentovi referováno 21. 11. 1922.
- 1 – Memorandum není připojeno, z kontextu vyplývá, že šlo o protest maďarských evangeliků proti ustavení samostatné slovenské ev. a v. církve (ECAV) a přijetí její církevní ústavy v roce 1921. Do ECAV, jejíž vedení se nyní nacházelo v rukou slovenských duchovních, patřily i sbory sdružující evangeliky maďarské národnosti. Pokud by maďarští evangelici chtěli mít vlastní církev, museli by ji nechat znovu zaregistrovat pod jiným názvem – viz též dok. č. 98.
- 2 – Zmiňovaný dopis Zocha Larsenovi je v archivu připojen jako příloha.
- 3 – Jde zřejmě o Józsefa Halmiho, maďarského emigranta, údajně bývalého diplomata z doby vlády Károlyiho a Bely Kuna, který žil v exilu na Slovensku a později se živil jako nezávislý novinář. V roce 1929 zpochybil tvrzení bývalého maďarského ministra Bartha, že Milan Hodža v roce 1918 při jednáních v Budapešti žádal pro sebe ministerstvo a postavil se za Hodžu (viz dok. č. 170). Ludácký deník Slováč v souvislosti s tím označil Halmiho za podvodníka a poukázal na jeho podivnou minulost. Viz článek: Dr. M. Hodža bojí sa ísť pred súd. *Slovák* (11) 1929, č. 224, 3. 10., s. 1.

M. Ruppeldt T. G. Masarykovi
Bratislava, 1. prosince 1922

/101

Pane Prezidente!

Ráčte odpustiť, že sa ešte raz s osobnou záležitosťou obraciam k Vám. Dovoľujem si to preto, že ste vždy tak vreľy a úprimný záujem prejavovali k Hudobnej škole pre Slovensko v Bratislave, ktorú som ja založil a za tri roky úspešne spravoval. Vašej láskavej priazni voči našej škole dali ste i skutkom výraz počas Vášho pobytu v Bratislave.¹

Preto cítim akúsi mravnú povinnosť uvedomiť Vás, Pane Prezidente, o zmenách, ktoré sa udali posledné časy na našej škole.

S polutovaním Vám musím oznámiť, že spravovanie školy mi bolo odobraté. Podarilo sa to intrigám vládneho zástupcu dr. Orla.² Tento kat[olícky] kňaz s jezuitským charakterom vymohol si počas ministerstva Šustu³ definitívu na bratislavskú univerzitu a zastupiteľstvo vlády pri našej škole. Od prvej chvíľe mi dal pocítiť svoju moc. Pri každej príležitosti opravdovými rakušáckym a byrokratickým, duch a radosť ubíjajúcim spôsobom, hrozil pražskou vládou a mocou, akú má v Prahe u vlivných ľudí, ba raz privolať iste on sem do našej školy i revíziu z min[isterstva] z Prahy úplne neoznámene! Myslel, že ma prichytí pri nejakej ne-správnomi peňažitej! No – neprichytil! Je to hotový cabinet noir!^a Že som tento jeho spôsob neuznával, jedno jeho zneužitie úradnej moci spolu s kuratóriom oznámil ministerstvu,

a jemu sa slepo nepodroboval, začal proti mne špinavý boj. Naladil proti mne z čiastky terorom a z čiastky lichotením niektorých členov kuratória. To isté urobil aj u kolegov – profesorov, kde i s tým docielil hádam najväčší úspech, že povedal, ak ja ostanem direktorom, nuž školu vraj „nezošttátnime!“. Za hriech mi tiež počíta, že som členom Slov[enskej] nár[odnej] strany, že som za autonómiu (hoc len postupnú), že hájím slovenské záujmy, že som „evanjelikom“, a tak nemám byť vraj dir[ektorom] hudobnej školy, kde je väčšina žiactva katolícka, že som za spravедlivé, statočné a bratrské riešenie, žiaľ Bohu, tak naštrbenej a pokazenej česko-slovenskej otázky. Ale Čechofóbobom som nikdy nebol, ba naopak v Rusku som pracoval za Č[esko]s[lovenský] štát, a tu som šiel 1919 preň i na front proti bolševikom.

A keď takto mnohí, dali sa Orlom našťvať, stalo sa to, že som pri voľbe v kuratóriu 4 hlasmi proti 7-ym prepadol. Mój nástupca je síce Slovák, ba bol za krátky čas i legiónárom, ale takéto odsotenie od tej školy, ktorú som ja založil, a na ktorej som chcel doživotne ako riaditeľ pracovať, som nezaslúžil. Ba za mojú ideálnu snahu a radosť pri tejto práci, dostalo sa mi tej odmeny, že ma iste Orlom najatí ľudia v Robotn[ických] novinách pošpinili a vyslovili direktne, aby som si hľadal šťastie inde.

A kto je dr. Orel? On bol hneď po prevrate na žiadosť prof[esorského] zboru odstránený z profesorstva na pražskom konzervatóriu pre jeho rakušáctvo a udavačstvo! A na Slovensku sa stal – univerzitným profesorom! Podotýkam to preto, Pane Prezidente, aby ste boli i zo slov[enskej] strany poinformovaný, akých ľudí nám sem na Slovensko posielajú z Prahy, ako sa tí tu chovajú, a ako tí napomáhajú poťažne kazia bratskú shodu Slovákov a Čechov!

Ale po voľbe predsa sa len koľko-tolko spamätali, čo mi za krivdu urobili, nuž angažovali ma zápisnične na 1. rok za tajomníka pri Hudobnom spolku, (ktorý vydrzuje školu), nehali mi titul direktora, ako i lanskoročný plat. Ponevác však ako tajomník musím prejsť voľbou i cez val[né] zhromaždenie, kde ač práve ma v kuratóriu (výbore) nielen predtým angažovali, ale teraz i kandidovali, – na val[nom] zhromaždení, 24-ho novembra, ma s veľkým terorom svojou väčšinou, ktorú si rýchlo hromadne spomedzi českých tunajších úradníkov za členov zapisali, zrušiac svoje slovo, nezvolili za tajomníka, teda ostáva mi len ½ platu, tj. 1500.– Kčs⁴ z čoho mi je, keď mám ženu a dvoje malých detí, v Bratislave nemožno vyžiť.

Ak to takto ďalej pôjde, p. Orel vyhodený z Čiech pre rakušáctvo mňa predprevratného Slováka úplne vyhodí zo školy, pozbaví chleba a hádam i vyženie zo Slovenska!

Uznávam lojálne svoje malé chyby vo vedení kníh – veď som nebol obchodným akademikom a tu som musel viesť: pokladnicu a knihy, slovom robil som všetko: prácu direktora, profesora, tajomníka, pokladníka, zapisovateľa a správcu domu – ale účty som čestne viedol a škola sa pod mojim vedením vzmohla.

Darmo sa mňa privátne zastal pán minister dr. Kállay, darmo bojoval za mňa v kuratóriu pán dr. Milan Ivánka, v novinách raz i pán biskup Samuel Zoch, darmo sa postavil proti nim za mňa na val[nom] zhromaždení pán dr. Emil Stodola a leg[ionársky] major Jozef Országh, on si neslýchaným terorom vykonal svoje čierne dielo.

Však nielen proti mne narobil takéto prechmaty ale i v iných spolkoch tu: Slov[enská] filharmónia, v Div[adelnom] družstve, Osvetový sváz, Umelecká beseda i proti Čechom ba indirektne ešte i – v Sokole terorizuje a kazí.

Končím, Pane Prezidente! Úprimne, otvorene a jasne som si dovoľil podať Vám smutný obrázok hospodárenia jedného zo „škodných“ bratov Čechov na Slovensku. Žiaľ Bohu, že je to nie ojedinelý prípad. A tento p. dr. Orel nielen mňa ničí do poly už i zničil a možno, že i celé o chlieb pripraví, ak nebude zo Slovenska odstránený, ale on je v národnom-slovenskom ohľade i nie dobrým profesorom bratislavskej slov[enskej] univerzity. Znáť jeho 1 výrok: „veď to tu na Slovensku bude onedlho i tak všetko české“.

Toto som všetko poteraz spomenul, čo sa mne prihodilo. Ale žiaľ Bohu, už každé mestečko, každá dedinka, každá organizácia, každý stav, každý úrad má takéto pády, a síce nie jeden, ale viac. Z týchto každý jeden obťažuje náš pomer, ktorý by mal byť ten najbratskejší, aby republika č[esko]s[lovenská] čo najpevnejšie stála. Komu osožia tieto prechmaty?

Ráčte mi odpustiť, že som sa s takou dôverou obrátil k Vám, ale viem, že Vy, Pane Prezidente, s tou najväčšou otcovskou starostlivosťou hľadáte na bratské spolunažívanie bratov Čechov so slov[enským] národom v tomto tak vytúženom a ťažko vykúpenom štáte a že viete i hojiť rany, kde sa ony zadané.

Ostávam s tou najväčšou úctou a oddanosťou

V Bratislave, dňa 1-ho decembra 1922.

Grösslingova ul. 107. A. II. 30.^b

Miloš Ruppeltd^c

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. Kor-II-38. Originál, strojopis.^d

- a – Cabinet noir – čierny kabinet, přeneseně místo, kde se provádí nezákonné praktiky a cenzurní zásahy (z francouzských dějin 17. a 18. století).
 - b – Adresa připsána vlastnoručně perem.
 - c – Vlastnoruční podpis perem.
 - d – Na dokumentu poznámka perem: „Odevzdal osobně p. Fedor Ruppeltd, farář ev[angelický] v Žilině, bratr žadatelův. 7/XII '22. V. K. Škrach.“
- 1 – T. G. Masaryk navštívil Bratislavu ve dnech 19.–20. 9. 1921. Viz MASARYK, T. G. *Cesta demokracie II*. Praha 2007, s. 119–123.
 - 2 – Dobroslav Orel (1870–1942), český katolický kněz, hudební teoretik, profesor dějin hudby na Univerzitě Komenského (1921–1939).
 - 3 – Josef Šusta byl ministrem školství v úřednické vládě Jana Černého (15. 9. 1920–26. 9. 1921).
 - 4 – Zkratka Kčs pro korunu československou se používala na Slovensku už v meziválečném období místo oficiální zkratky Kč.